

ORTHODOX VALUES AND THE ETHICAL CHALLENGES OF THE MODERN ECONOMY

Copyright © 2025 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: November 17, 2025
Published: December 12, 2025
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC20042025-110

Megi Abashidze

MA student at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-5003-1604>
Email: megiabashidze0401@gmail.com

ABSTRACT

Research Objective: The development of the modern economic system is increasingly based on the primacy of material benefit, which often leads to the weakening of moral boundaries and the violation of principles of social justice. In this context, special importance is attached to understanding the role of Orthodox values in economic life as a moral and spiritual foundation oriented toward human dignity and the common good. The main objective of this study is to analyze the relationship between Orthodox values and the ethical challenges of the modern economy and to identify those aspects that remain relevant for the humanization of economic relations and the promotion of social stability. The research seeks to demonstrate how faith-based ethical principles can be integrated into contemporary economic processes and applied within the framework of a country's socio-economic development.

Methodological Approach: The study is based on the analysis of Orthodox teachings, biblical texts, and the works of the Church Fathers, as well as contemporary economic and philosophical literature. Particular attention is devoted to key thematic areas such as the moral significance of labor; the relationship between property and responsibility; social justice; the ethical foundations of economic relations; the role of education and faith in economic development; the transformation of values under globalization; and the formation of human-centered economic models. The research employs historical and evolutionary approaches, logical-deductive and inductive reasoning, comparative analysis, and synthesis.

Main Findings and Practical Implications: The findings indicate that Orthodox values represent an important resource for the ethical evaluation of economic processes, allowing the economy to be considered not only in terms of efficiency but also through the prism of human dignity and social responsibility. The study demonstrates that faith-based moral principles are practically applicable in assessing contemporary economic challenges and in formulating alternative, scientifically grounded solutions. The results may be used both in academic discourse and in the development of economic policy and strategies for social development.

Keywords: economic ethics; Orthodox values; labor and responsibility; social justice; human-centered economy.

REFERENCES:

1. Abba Alaverdeli, Metropolitan David (Makhazadze). (2015). Land cultivation – “Ani” and “Hoe”. In Proceedings of the 8th International Scientific Conference “Christianity and Economics” (pp. 11–16). Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press. Tbilisi–Batumi.
2. Akhvlediani, B., Shikhashvili, G., & Bakashvili, N. (2009). Foundations of Orthodox theological economics and management. Meridian Publishing House. Tbilisi.
3. Aquinas, T. Summa Theologica.
4. Bandzeladze, G. (1996). Ethics. Ganatleba Publishing House. Tbilisi.

5. Beridze, T., & Shikhashvili, G. (2016). Theological economics and legal-managerial aspects in the works of Ivane Javakhishvili. In Proceedings of the 9th International Scientific Conference "Christianity and Economics" (pp. 31–37). Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press. Tbilisi–Kutaisi.
6. Buadze, T. (2020). Christianity and Georgia – Ilia Chavchavadze's liberal choice. *Dialogi*, 1(10), 21–41. (In Georgian)
7. Chantladze, V. (1992). Economic views of Shota Rustaveli. Metsniereba Publishing House. Tbilisi.
8. Chavchavadze, I. (2014, January 16). What shall I tell you? How shall I make you glad? [Blog post].
9. Chavchavadze, I. (1876). *Droeba Newspaper*, No. 59.
10. Chavchavadze, I. (1902). *Iveria Newspaper*.
11. Chikhladze, N. (2007). Some issues of understanding Orthodox values in economic relations. *Economic Profile*, 2(2), 32–36.
12. Chikhladze, N. (2009). Orthodox understanding of labor and entrepreneurial ability. *Economic Profile*, 4(1).
13. Gvelesiani, M., & Veshapidze, S. (2016). Values: Limits and Contradictions. *Globalization & Business*, (1), 35–39.
14. Gagnidze, I. (2013). *Orthodoxy and economics*. Universal Publishing House. Tbilisi.
15. Gagnidze, I. (2015). Sustainable economic development from the perspective of Orthodox teaching. In Proceedings of the 8th International Scientific Conference "Christianity and Economics" (pp. 31–35). Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press. Tbilisi–Batumi.
16. Gagnidze, I. (2019). Principles of economic relations from an Orthodox perspective. In Proceedings of the 4th International Scientific Conference "Challenges of Globalization in Economics and Business" (pp. 36–39). Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. Tbilisi.
17. Gagnidze, I. (2020). Principles describing the functioning of the economy as a holistic system and Orthodox teaching. In Proceedings of the 5th International Scientific Conference "Challenges of Globalization in Economics and Business" (pp. 100–106). Ivane Javakhishvili Tbilisi State University. Tbilisi.
18. Gogorishvili, I. (2015). Sustainable consumption as a Christian value and the necessity of its establishment in Georgia. In Proceedings of the 8th International Scientific Conference "Christianity and Economics" (pp. 36–39). Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press. Tbilisi–Batumi.
19. Ilia II, Catholicos-Patriarch of All Georgia. (2006). Christmas encyclical.
20. Kharashvili, E. (2009). Possibilities for the development of church production in Georgia. In Proceedings of the Scientific Conference "Christianity and Economics" (pp. 141–143). Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press. Tbilisi.
21. Kharitonashvili, J. (2019). *History of economic thought* (2nd ed.). University Press. Tbilisi.
22. Mankiw, G. (2008). *Principles of economics*. Diogene Publishing House. Tbilisi.
23. Mekvabishvili, E. (2009). *Globalization of the economy: Directions, challenges, prospects*. Tbilisi State University Press.
24. North, G. (2012). *An economic commentary on the Bible* (3rd ed.). Point Five Press.
25. Orthodoxy.ge. The Bible – full text.
26. Papava, V. (2020). *Non-traditional economics: Methodology and methods*. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press. Tbilisi.
27. Rustaveli, Sh. (2020). *The Knight in the Panther's Skin*. Palitra L Publishing House.
28. Silagadze, A. (2010). *Economic doctrines*. Georgian National Academy of Sciences, Innovation Publishing House. Tbilisi.
29. Silagadze, A. (2018). *At the origins of economic science*. Tbilisi State University Press. Tbilisi.
30. Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Oxford University Press.
31. Sen, A. (1987). *On ethics and economics*.
32. Shikhashvili, G. (2013). The essence, purpose, and objectives of theological economics. In Proceedings of the 7th Scientific Conference "Christianity and Economics" (pp. 107–112). Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press. Tbilisi–Gori.
33. Stiglitz, J. (2002). *Globalization and its discontents*.
34. Veshapidze, Shota. "Religion and national values in Georgia." In *World economy and international economic relations*, vol. 3, pp. 33–36. 2020.
35. Veshapidze, S. (2025). Values and Principles in Ilia Chavchavadze's Thought: Interpretation in the Modern Economic Context. *The New Economist*, 20(2), 25–39.
36. Veshapidze, S., & Zoidze, G. (2022). Value Choices of the Community in the Context of the COVID-19 Pandemic. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6373197>.
37. Veshapidze, S., Otinashvili, R., Gvarutsidze, A.,

Abuselidze, G., & Zoidze, G. (2022). Modern technologies to overcome the challenges of globalization. Entrepreneurship, 10(2), 22-32.

38. Veshapidze, S., Jamagidze, L., Kereselidze, L., & Futkaradze, R. (2025). Georgia's Strategic Priorities in Regional Integration Amid Global Challenge. The New

Economist, 20(3), 19-33.

39. Weber, M. (2007). The Protestant ethic and the spirit of capitalism (N. Pirtskhalava & E. Igerenaia, Trans.). Uploaded December 24, 2021.

40. Zsolnai, L. (2011). Spirituality and ethics in management.

მართლმადიდებლური ფასეულობები და თანამედროვე ეკონომიკის ეთიკური გამოწვევები

მეგი აბაშიძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის მაგისტრანტი

აბსტრაქტი

კვლევის მიზანი: თანამედროვე ეკონომიკური სისტემის განვითარება სულ უფრო მეტად ეფუძნება მატერიალური სარგებლის პრინციპს, რაც ხშირად იწვევს ზნეობრივი საზღვრების შესუსტებას და სოციალური სამართლიანობის პრინციპების დარღვევას. ამ კონტექსტში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს მართლმადიდებლური ფასეულობების როლის გააზრება ეკონომიკურ ცხოვრებაში, როგორც ზნეობრივი და სულიერი საყრდენისა, რომელიც ადამიანის ღირსებასა და საერთო სიკეთეზეა ორიენტირებული. წარმოდგენილი კვლევის მთავარი მიზანია მართლმადიდებლური ფასეულობებისა და თანამედროვე ეკონომიკის ეთიკური გამოწვევების ურთიერთმიმართების გაანალიზება და იმ ასპექტების გამოვლენა, რომლებიც დღესაც რელევანტურია ეკონომიკური ურთიერთობების ჰუმანიზაციისა და სოციალური სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად. კვლევა ცდილობს აჩვენოს, თუ როგორ შეიძლება სარწმუნოებაზე დაფუძნებული ეთიკური პრინციპების ინტეგრირება თანამედროვე ეკონომიკურ პროცესებში და მათი გამოყენება ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების კონტექსტში.

მეთოდოლოგიური მიდგომა: კვლევა ეფუძნება მართლმადიდებლური სწავლების, ბიბლიური ტექსტებისა და ეკლესიის მამათა ნაშრომების ანალიზს, ასევე თანამედროვე ეკონომიკური და ფილოსოფიური ლიტერატურის შესწავლას. ანალიზის პროცესში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ისეთ საკვანძო თემატიკას, როგორიცაა შრომის ზნეობრივი მნიშვნელობა, საკუთრებისა და პასუხისმგებლობის ურთიერთკავშირი, სოციალური სამართლიანობა, ეკონომიკური ურთიერთობების ეთიკური საფუძვლები, განათლებისა და რწმენის როლი ეკონომიკურ განვითარებაში, გლობალიზაციის პირობებში ღირებულებათა ტრანსფორმაცია და ეკონომიკის ადამიანზე ორიენტირებული მოდელების ჩამოყალიბების შესაძლებლობები. კვლევაში გამოყენებულია ისტორიული და ევოლუციური განვითარების მიდგომები, ლოგიკურ-დედუქციური და ინდუქციური მსჯელობები, შედარებითი ანალიზი და სინთეზი.

ძირითადი შედეგები და გამოყენება: კვლევის შედეგად იკვეთება, რომ მართლმადიდებლური ფასეულობები წარმოადგენს ეკონომიკური პროცესების ეთიკური შეფასების მნიშვნელოვან რესურსს, რომელიც საშუალებას იძლევა ეკონომიკა განიხილებოდეს არა მხოლოდ ეფექტიანობის, არამედ ადამიანის ღირსებისა და სოციალური პასუხისმგებლობის ჭრილში. ნაჩვენებია, რომ სარწმუნოებაზე დაფუძნებული ზნეობრივი პრინციპები პრაქტიკულად გამოყენებადია თანამედროვე ეკონომიკური გამოწვევების შეფასებისა და ალტერნატიული, მეცნიერულად გამყარებული გადაწყვეტილებების ფორმირების პროცესში. კვლევის შედეგები შეიძლება გამოყენებულ იქნეს როგორც აკადემიურ დისკურსში, ისე ეკონომიკური პოლიტიკისა და საზოგადოებრივი განვითარების სტრატეგიების შემუშავებისას.

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკური ეთიკა, მართლმადიდებლური ფასეულობები, შრომა და პასუხისმგებლობა, სოციალური სამართლიანობა, ადამიანზე ორიენტირებული ეკონომიკა.

შესავალი

თანამედროვე ეკონომიკური სისტემა ხშირად ეფუძნება მატერიალური სარგებლის პრიმატს, რის შედეგადაც სუსტდება ზნეობრივი ფასეულობები და ირღვევა სოციალური სამართლიანობა. ეკონომიკური გადანყვეტილებები ნაკლებად ითვალისწინებს ისეთ ფუნდამენტურ ღირებულებებს, როგორიცაა სამართლიანობა, სინდისიერება და ურთიერთპატივისცემა, რაც ეკონომიკას ადამიანურ შინაარსს აკარგვინებს. მართლმადიდებლური მსოფლმხედველობა ეკონომიკას განიხილავს როგორც სულიერი სრულყოფისა და საზოგადოებრივი პასუხისმგებლობის სივრცეს, სადაც შრომა და საკუთრება მნიშვნელობას იძენს მხოლოდ მაშინ, როცა საერთო სიკეთეს ემსახურება. საქართველოს ისტორიული გამოცდილება აჩვენებს, რომ სარწმუნოება, განათლება და შრომა ეკონომიკურ განვითარებასთან მჭიდროდ იყო დაკავშირებული, ხოლო პროგრესი სულიერი თვითშეგნების გარეშე წარმოუდგენლად მიიჩნეოდა. გლობალიზაციის პირობებში ეთიკური პრობლემების გამწვავება კიდევ უფრო ზრდის სულიერი ღირებულებების დაბრუნების საჭიროებას ეკონომიკურ აზროვნებაში. მართლმადიდებლური ფასეულობები ამ პროცესში გვევლინება როგორც ზნეობრივი საფუძველი, რომელიც ეკონომიკას სოციალური სამართლიანობისა და ადამიანური პასუხისმგებლობის სამსახურში აყენებს.

სარწმუნოება, როგორც ეროვნული თვითმყოფადობისა და ეკონომიკური განვითარების საფუძველი

საქართველოს ისტორიული გამოცდილება აჩვენებს, რომ ქვეყნის განვითარება მნიშვნელოვანწილად ეფუძნებოდა ეკლესიისა და სახელმწიფოს ერთობლივ ძალისხმევას საზოგადოების სულიერი და მატერიალური წინსვლისთვის. ქრისტიანობის მიღებიდან სარწმუნოება იქცა არა მხოლოდ სულიერ, არამედ სოციალურ-ეკონომიკურ საყრდენად. მონასტრებსა და სასულიერო სკოლებში ჩამოყალიბდა ცოდნისა და შრომის ერთიანობის სისტემა, რომელმაც მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ეკონომიკური ცხოვრების ორგანიზებაში.

დავით აღმაშენებლის ეპოქაში განსაკუთრებულად გამოიკვეთა რწმენისა და სახელმწიფოს ერთიანობა. გელათის აკადემია წარმოდგენდა სივრცეს, სადაც სწავლება, მეცნიერება და რწმენა ერთობლივად ემსახურებოდა ადამიანის სრულყოფას. იგი იყო ცოდნისა და შრომის ჰარმონიის სიმბოლო და

ამავე დროს ეკონომიკური საქმიანობის ცენტრი, რაც ნათლად აჩვენებდა, რომ სულიერი და მატერიალური სფეროები ეფექტიანად თანაარსებობს საერთო ღირებულებით საფუძველზე.

სარწმუნოება საქართველოში ჩამოყალიბდა ეროვნული თვითმყოფადობის ბირთვად, რომელმაც განსაზღვრა შრომის ეთიკა, სოციალური ურთიერთობები და საკუთრებისადმი დამოკიდებულება. ამ კონტექსტში დამკვიდრდა სოლიდარული ეკონომიკის პრინციპი, ურთიერთდახმარება, ქველმოქმედება და საერთო პასუხისმგებლობა. ეკლესიები და მონასტრები არა მხოლოდ სულიერ, არამედ სოციალურ ცენტრებს წარმოადგენდნენ, სადაც გაჭირვებულნი იღებდნენ დახმარებას, რაც სოციალური სტაბილურობის მნიშვნელოვან ფაქტორად იქცა.

მართლმადიდებლური სწავლება შრომას ანიჭებს ზნეობრივ მნიშვნელობას და მას განიხილავს როგორც შემოქმედებით საქმიანობასა და ღმერთთან თანაზიარების ფორმას. ეს ხედვა საუკუნეების განმავლობაში განსაზღვრავდა ქართული ეკონომიკური კულტურის ხასიათს და ამყარებდა პატიოსნების პრინციპს, როგორც ეკონომიკური ურთიერთობების საფუძველს.

სოციალური სამართლიანობა ქართულ ტრადიციაში სარწმუნოებრივ კონტექსტში განიხილებოდა. სიმდიდრე არ მიიჩნეოდა ცოდვად, თუმცა აღიქმებოდა პასუხისმგებლობად. ბიბლიური სწავლება ხაზს უსვამს იმას, რომ ადამიანის ქცევა, მათ შორის ეკონომიკური მოქმედება, ექვემდებარება ზნეობრივ შეფასებას (ლუკ. 12:46-48). აღნიშნული პრინციპი ამყარებდა წარმოდგენას, რომლის მიხედვითაც რესურსი არის მოვალეობა და არა თვითმიზანი, ხოლო ფლობა გულისხმობს არა მხოლოდ უფლებას, არამედ პასუხისმგებლობით ცხოვრებას. ამგვარი ღირებულებითი ჩარჩო ხელს უწყობდა ქველმოქმედების, სოციალური სოლიდარობისა და ეროვნული ერთიანობის განმტკიცებას ქართულ საზოგადოებაში.

დასავლური კვლევები რელიგიისა და ეკონომიკის კავშირზე

რელიგიასა და ეკონომიკას შორის კავშირის საკითხი დასავლურ მეცნიერებაშიც დიდი ხანია კვლევის საგანია. ამ თემის ერთ-ერთ ყველაზე ცნობილ წარმომადგენლად ითვლება მაქს ვებერი, რომელმაც თავის ნაშრომში „პროტესტანტული ეთიკა და კაპიტალიზმის სული“ ჩამოაყალიბა თეზისი, რომ ქრისტიანულმა ეთიკამ საფუძველი ჩაუყარა

კაპიტალიზმის განვითარებას. ვებერის თქმით, შრომა არ არის მხოლოდ ეკონომიკური აუცილებლობა, არამედ ღვთისადმი მსახურება, იგი წერდა, რომ სიცოცხლე არის მოვალეობა ღმერთის წინაშე და შრომა მისი აღსრულებაა ყოველდღიურობაში.

ვებერის მოსაზრებით, პროტესტანტულმა ეთიკამ შექმნა ახალი ტიპის ეკონომიკური ადამიანი, პასუხისმგებელი, დისციპლინირებული და მომავლის მიმართ ორიენტირებული, რამაც დასავლური ეკონომიკის სწრაფი განვითარება შესაძლებელი გახდა. ამასთან, თუ დასავლეთში ეკონომიკური ეთიკა უფრო ინდივიდუალისტური ხასიათისაა, მართლმადიდებლური მსოფლმხედველობა უფრო კოლექტიურ, საზოგადოებრივ თანაზიარებაზეა დაფუძნებული და ყურადღებას ამახვილებს არა მხოლოდ პირად შრომაზე, არამედ ურთიერთდახმარებაზე (Weber, M. 2007).

ამ განსხვავებას გამოხატავს ეკონომისტი გერი ნორთიცი, რომლის აზრით, ეკონომიკური სისტემა ვერ იქნება მდგრადი, თუ იგი მთლიანად გათიშულია ღვთიურ კანონზომიერებებზე. ის ხაზს უსვამდა, რომ ეკონომიკა უნდა ემსახუროდეს ადამიანთა კეთილდღეობას და არა პირად სიხარბეს, რადგან მხოლოდ ამ შემთხვევაში შეიძლება მისი წარმატება იყოს რეალური და მდგრადი.

დასავლურ აზროვნებაში ცენტრალურ ფიგურად გვევლინება თომა აქვინელი, რომლის შრომამ გადამწყვეტი როლი შეასრულა შუა საუკუნეების და ადრეული კაპიტალიზმის ეკონომიკური კულტურის ფორმირებაში. აქვინელმა სცადა ქრისტიანული დოგმების მისადაგება რეალურ ეკონომიკურ პრაქტიკასთან და შექმნა ეთიკურ-თეოლოგიური ჩარჩო, რომელიც დღემდე განიხილება ეკონომიკური აზრის ერთ-ერთ ფუნდამენტად. აქვინელის მიხედვით, საკუთრების ფლობა ბუნებრივი და დასაშვებია მოვლენაა, რადგან კერძო საკუთრება აუმჯობესებს პასუხისმგებლობას, შრომის მოტივაციას და რესურსების მართვის ეფექტიანობას.

მისი აზრით, სიმდიდრე თავისთავად ბოროტებად ვერ ჩაითვლება და მხოლოდ მაშინ იძენს ზნეობრივ სიმძიმეს, თუ ეწინააღმდეგება ადამიანის ღირსებასა და საზოგადოების კეთილდღეობას. მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია მისეულ ხედვას მოგებისა და სესხის საკითხებზე, სადაც იგი მიუთითებდა, რომ მოგება დასაშვებია მაშინ, თუ წარმოადგენს შრომისა და რისკის სამართლიან ანაზღაურებას და ეფუძნება „სამართლიანი ფასის“ პრინციპს. აქვინელი ასევე ამახვილებდა ყურადღებას ფულის არასწორი გამოყენების მორალურ მი-

უღებლობაზე და აღნიშნავდა სახელმწიფოს როლს ფულადი მიმოქცევის კანონიერ რეგულაციაში (Aquinas, 1274/2006).

ვებერის ინდივიდუალისტური პროტესტანტული ეთიკა და აქვინელის სქოლასტიკური თეოლოგია ერთმანეთისაგან განსხვავებული, თუმცა ურთიერთშემავსებელი სისტემებია. დასავლურ კვლევებში ბოლო წლებში სულ უფრო მკაფიოდ იკვეთება მოსაზრება, რომ ეკონომიკა, რომელიც მთლიანად ეფუძნება მოგების მაქსიმიზაციას და არ ითვალისწინებს ზნეობრივ საზღვრებს, საბოლოოდ თავადვე კარგავს მდგრადობას.

განათლება და რწმენა, ეთიკური ეკონომიკის საფუძველი

ეკონომიკური და სულიერი განვითარება საქართველოში ისტორიულად მჭიდროდ იყო დაკავშირებული განათლებასთან, რომელიც აღიქმებოდა როგორც ცოდნისა და ზნეობის ერთიანობა. გელათის აკადემიის დევიზი „ესე იყოს სახლი საუნჯე სიბრძნისა“, გამოხატავდა წარმოდგენას, რომ ინტელექტუალური შრომა სულიერი პასუხისმგებლობის გარეშე ფასს კარგავს. ეკლესიის სწავლებით, ცოდნა ზრდის პასუხისმგებლობას, ხოლო განათლებული ადამიანი საზოგადოების ზნეობრივ საყრდენად უნდა იქცეს. თანამედროვე პირობებში განათლება ხშირად მხოლოდ ტექნიკურ უნარებზეა ორიენტირებული, რის შედეგადაც იკარგება მისი სულიერი დანიშნულება. ეკონომიკური განათლება, რომელიც პასუხისმგებლობასა და სამართლიანობას არ ასწავლის, ქმნის სპეციალისტს, მაგრამ არა მოქალაქეს. მართლმადიდებლური სწავლება გვთავაზობს განათლების მოდელს, სადაც ცოდნა და მორალი ერთიანდება. ასეთი საფუძვლით ჩამოყალიბებული ეკონომიკური აზროვნება ხელს უწყობს სამართლიან და მდგრად ეკონომიკურ განვითარებას, რომელიც ადამიანის ღირსებაზეა ორიენტირებული.

ეკონომიკური პრინციპების ზნეობრივი საფუძველი

ეკონომიკური ურთიერთობები იწყება შრომით, ადამიანის მცდელობით, შექმნას, იმუშაოს და საკუთარი ძალისხმევით იზოვოს ადგილი სამყაროში. ბიბლიის თანახმად, შრომა არ არის მხოლოდ ეკონომიკური აუცილებლობა, არამედ ღვთის ნებით დადგენილი მოწოდებაა: „და მოიყვანა უფალმან ღმერთთან კაცი, რომელი შექმნა, და დაადგინა იგი სამოთხესა მას საშვებელისასა საქმედ მისა და

დაცვად“ (დაბ. 2:15). ამ გაგებით, შრომა ადამიანის ღვთის ხატად შექმნის გამოვლინებაა.

ბიბლიის მეოთხე მცნება, „მოიხსენე ღლე იგი შაბათი და წმიდა-ჰყავ იგი... ხოლო ღლე იგი მეშვიდე შაბათი არს უფლისა ღვთისა შენისა“, გვასწავლის, რომ შრომას უნდა ჰქონდეს საზღვარი, რათა ადამიანი არ გადაიქცეს შრომის მონად. შაბათი არის დრო სულიერი წონასწორობის აღსადგენად და იმის გასააზრებლად, რომ ადამიანის ძალაც და შრომის ნაყოფიც ღვთის ნებით არის მინიჭებული.

მერვე მცნება, „არა იპარო“. ბიბლიურ გაგებაში გაცილებით ფართო ცნებაა, ვიდრე ქურდობა და მოიცავს ყოველგვარ უსამართლობას, როცა ადამიანი ითვისებს სხვის შრომას, რესურსს ან ნდობას. შეუძლებელია იყო ღმერთის წინაშე მართალი, როცა სხვების შრომით ცხოვრობ. ასეთი ქცევა არღვევს არა მხოლოდ სოციალურ წესრიგს, არამედ ზნეობრივ იერარქიასაც. იქ, სადაც სხვისი ნაშრომის მითვისება ნორმად იქცევა, ინგრევა ნდობა, ხოლო ნდობის გარეშე ვერ იარსებებს ვერც ბაზარი, ვერც სახელმწიფო და ვერც საზოგადოება.

მეათე მცნება, „არა გული გითქმიდეს... ყოვლისა მისთვის, რაიცა იყვეს მოყვასისა შენისა“ სიხარბისა და შურის უარყოფას გულისხმობს. ამ ღირებულებითი ჩარჩოდან გამომდინარეობს ზომიერების, მაღლიერებისა და ქველმოქმედების პრინციპი. ქველმოქმედება ბიბლიური გაგებით საერთო პასუხისმგებლობის ფორმაა: „ნეტარ არს მიცემამი უფროის მოღებისა“ (საქ. 20:35).

დავით აღმაშენებლის ეპოქაში ეს პრინციპები სახელმწიფოებრივ დონეზეც მოქმედებდა. გელათის აკადემიის დაფუძნება ქველმოქმედების უმაღლეს ფორმად შეიძლება ჩაითვალოს, რადგან იგი ცოდნის გაზიარებასა და მომავალი თაობების სულიერ და ინტელექტუალურ გაძლიერებას ემსახურებოდა. მისი დევიზი „ესე იყოს სახლი საუნჯე სიბრძნისა“, გამოხატავს ეკონომიკურ ფილოსოფიას, რომლის მიხედვითაც ნამდვილი სიმდიდრე არის ცოდნა და არა ოქრო.

მართლმადიდებლური სწავლება

ეკონომიკური ურთიერთობების შესახებ

ეკონომიკური ურთიერთობები ადამიანის სულიერი და ზნეობრივი ბუნების განუყოფელი ნაწილია. ეკონომიკური გადაწყვეტილებები მხოლოდ მატერიალურ შედეგებს არ განსაზღვრავს, არამედ ავლენს სამართლიანობასა და უსამართლობას, პატიოსნებასა და ანგარებას. მართლმადიდებლური სწავლება სწორედ ამ ზნეობრივ საზღვრებს უსვამს ხაზს.

ბიბლიური მცნება „არა ცილი-სწამო მოყვასსა შენსა წამებითა ცრუითა“ ეკონომიკურ ურთიერთობებში სიმართლისა და ნდობის ფუნდამენტს წარმოადგენს. თანამედროვე ეკონომიკაში ინფორმაციის მანიპულაცია და სიცრუე ხშირად კონკურენციის იარაღად იქცევა, თუმცა მართლმადიდებლური ეთიკა ასეთ პრაქტიკას ზნეობრივ დეგრადაციად აფასებს. ეკონომიკური ურთიერთობა ქრისტიანულ ხედვაში მხოლოდ გარიგება არ არის, იგი სულიერი კავშირია, რომელიც პატიოსნებასა და ერთგულებას ეფუძნება. მეშვიდე მცნება ეკონომიკურ კონტექსტში გამოიხატება პასუხისმგებლობის შესრულებასა და სიტყვის ერთგულებაში.

ილია ქავჭავაძე შრომასა და პასუხისმგებლობას ეროვნული გადარჩენის საფუძვლად მიიჩნევდა. მისთვის შრომა იყო ზნეობრივი მოვალეობა როგორც პიროვნული, ისე საზოგადოებრივი მნიშვნელობით. სწორედ ერთგულება და პატიოსნება ქმნის ნდობაზე დაფუძნებულ ეკონომიკურ სისტემას და მდგრად განვითარებას.

ამრიგად, ეკონომიკური ურთიერთობების ქრისტიანული გაგება ეფუძნება სიმართლეს, ერთგულებასა და პასუხისმგებლობას. ასეთ პირობებში ეკონომიკური ეთიკა იქცევა არა იძულებით ნორმად, არამედ ადამიანის შინაგანი რწმენის გამოხატულებად.

შრომა, საკუთრება და ადამიანის ზნეობრივი პასუხისმგებლობა ეკონომიკურ ცხოვრებაში

შრომა და საკუთრება ადამიანის არსებობის არა მხოლოდ ეკონომიკური, არამედ ზნეობრივი საფუძვლებია. ბიბლიური სწავლების მიხედვით, შრომა ადამიანის მოწოდებაა და არა სასჯელი, იგი წარმოადგენს შემოქმედებით და პასუხისმგებლიან საქმიანობას, რომლის მეშვეობითაც ადამიანი მონაწილეობს საერთო სიკეთის შექმნაში. ტალანტების იგავი ხაზს უსვამს, რომ შრომა და ნიჭი ღმერთის მიერ ნდობით მინიჭებული შესაძლებლობებია და მათი უგულებელყოფა ზნეობრივ უკმარისობად ითვლება.

თანამედროვე ეკონომიკაში შრომა ხშირად იკარგავს ამ ზნეობრივ შინაარსს და მხოლოდ პროდუქტიულობის საზომად იქცევა, რაც ადამიანის გაუცხოებას იწვევს. ამიტომ შრომის ჰუმანიზაცია თანამედროვე საზოგადოების ერთ-ერთ უმთავრეს ამოცანად რჩება. შრომა უნდა ეფუძნებოდეს ღირსებას, სამართლიან ანაზღაურებას და საზოგადოებრივ კეთილდღეობას.

საკუთრებას ქრისტიანულ ეთიკაში განიხილება როგორც პასუხისმგებლობა და არა აბსოლუტური უფლება. წმინდა ბასილი დიდი და ილია ჭავჭავაძე ხაზს უსვამენ, რომ საკუთრება ღირებულებას მხოლოდ მაშინ იძენს, როცა იგი შრომას, ცოდნასა და საზოგადოებრივ სიკეთეს ემსახურება. ამგვარად, შრომისა და საკუთრების ზნეობრივი გააზრება აყალიბებს ადამიანზე ორიენტირებულ ეკონომიკას, სადაც განვითარება ეფუძნება ღირსებას, სამართლიანობასა და სოლიდარობას.

სარწმუნოება და ეკონომიკა გლობალიზაციის ეპოქაში: ღირებულებათა გადაკვეთები

გლობალიზაციის ეპოქაში ეკონომიკა იქცა ურთიერთდამოკიდებულ სისტემად, რომელმაც გააფართოვა ზრდის შესაძლებლობები, მაგრამ ამავე დროს გაამწვავა ზნეობრივი გამოწვევები. როდესაც ბაზარი კარგავს მორალურ საზომს, ადამიანი აღიქმება მხოლოდ რესურსად ან მომხმარებლად, რის ფონზეც სარწმუნოება იძენს მნიშვნელოვან როლს, როგორც ეკონომიკური პროცესების ეთიკური მაკონტროლებელი. გლობალური ეკონომიკა მოიცავს არა მხოლოდ ფინანსურ, არამედ კულტურულ და სულიერ განზომილებებსაც, რაც განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს ადამიანის ღირსების დაცვასა და საერთო სიკეთეს. ამ კონტექსტში საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II ხაზს უსვამს, რომ გლობალიზაცია ქმნის როგორც შესაძლებლობებს, ისე საფრთხეებს, ტრანსნაციონალური ინტერესების გაძლიერებას, კულტურათა ასიმილაციას და ცნობიერებაზე ზემოქმედებას (მექვაბიშვილი, ე. 2019). თანამედროვე ეკონომიკური გამოწვევები, სოციალური

უთანასწორობა, ეკოლოგიური კრიზისი და შრომის გაუცხოება, აჩვენებს, რომ მდგრადი განვითარება შეუძლებელია სარწმუნოებისა და ეკონომიკის დიალოგის გარეშე, სადაც ეკონომიკა ემსახურება ადამიანს, ხოლო სარწმუნოება რჩება მის ზნეობრივ საყრდენად.

დასკვნა

მართლმადიდებლური სწავლებისა და ეკონომიკური აზრის ურთიერთმიმართება ცხადყოფს, რომ სარწმუნოება და ეკონომიკა ურთიერთგამომრიცხავი სფეროები არ არის. ისინი ქმნიან ურთიერთშემავსებელ სისტემას, რომლის ცენტრშიც დგას ადამიანი, მისი ღირსება და საერთო სიკეთე. ეკონომიკური განვითარება, რომელიც ზნეობრივ საფუძველს მოკლებულია, საბოლოოდ კარგავს მდგრადობას და ვერ უზრუნველყოფს საზოგადოების ჰარმონიულ წინსვლას.

ქრისტიანული ეთიკა ეკონომიკას ანიჭებს ადამიანურ და სულიერ განზომილებას. შრომა, საკუთრება და სამართლიანობა განიხილება არა როგორც თვითმიზანი, არამედ როგორც მსახურების ფორმა, რომელიც აძლიერებს საზოგადოებრივ ნდობას, ამცირებს უთანასწორობას და ხელს უწყობს თანამშრომლობას.

„სულიერი ეკონომიკის“ მიდგომა აერთიანებს ეკონომიკურ რაციონალობასა და ზნეობრივ პასუხისმგებლობას და განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საქართველოს რეალობისთვის. ეკონომიკა, რომელიც ემსახურება არა მხოლოდ მატერიალურ ზრდას, არამედ ადამიანის ღირსებასა და საერთო კეთილდღეობას, შეიძლება იქცეს ქვეყნის გრძელვადიანი და ჰარმონიული განვითარების საფუძვლად.